

Sygn. akt III Ca 534/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 sierpnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Tatarczyk

Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Sędzia SO Anna Hajda (spr.)

Protokolant Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2014 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa E. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 21 stycznia 2014 r., sygn. akt I C 342/12

I zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1 zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 22 lutego 2012r.;

2 oddala powództwo w pozostałej części;

3 zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 206 (dwieście sześć) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu;

I oddala apelację w pozostałym zakresie;

II zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.100 (tysiąc sto) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Anna Hajda SSO Tomasz Tatarczyk SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Powód E. M. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) S.A. w W., tytułem zadośćuczynienia, kwoty 30.000 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu oraz kosztami postępowania. Na uzasadnienie żądania powód podał, że w wyniku wypadku komunikacyjnego w dniu 14 maja 2000r., zginął jego ojciec, a sprawca zdarzenia komunikacyjnego w tej dacie posiadał ważną polisę OC u pozwanego. Powód wskazał na szczególną więź łączącą go z

ojcem oraz na fakt, że od najmłodszych lat kochał go i szanował, a postawa ojca była dla powoda wzorem. W ocenie powoda dochodzona pozwem kwota zadośćuczynienia jest odpowiednia do rozmiaru doznanej przez niego krzywdy oraz cierpień spowodowanych utratą osoby najbliższej.

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania. Pozwany przyznał, że w dacie wypadku, w wyniku którego poniósł śmierć W. M., łączyła go umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, zawarta z właścicielem samochodu marki P. nr rej. (...) G. G. (1) (sprawcą wypadku), jednakże podniósł, iż powód po upływie 11 lat od zdarzenia, tj. w dniu 14.07.2011r. zgłosił pozwanemu roszczenie o wypłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych polegających na zerwaniu więzi rodzinnej z tragicznie zmarłym ojcem. Pozwany wskazał, iż podjął postępowanie likwidacyjne i na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału wydał decyzję odmowną, powołując się na brak podstawy prawnej do uwzględnienia roszczenia powoda, przytaczając jednocześnie liczne orzecznictwo sądowe, pozostające w sprzeczności z orzeczeniem Sądu Najwyższego wskazanym przez powoda w uzasadnieniu pozwu.

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2014 roku Sąd Rejonowy w Jastrzębiu – Zdroju oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty postępowania.

Podstawą tej treści rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

Powód E. M. jest synem W. M., który w dniu 14 maja 2000r. został potrącony ze skutkiem śmiertelnym, podczas jazdy na rowerze przez sprawcę, kierującego pojazdem marki P. o nr rej. (...) – G. G. (2).

G. G. (2) został skazany przez Sąd Rejonowy w Myszkowie wyrokiem z dnia 27 grudnia 2000r., w sprawie o sygn. akt II K 463/00 za czyn z art. 177 § 2 kk polegający na tym, że w dniu 14 maja 2000r. w W. w woj. (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki P. o nr rej. (...) w stanie nietrzeźwości (co najmniej 1 % alkoholu we krwi) nie zachował należytej ostrożności polegającej na niedostatecznej obserwacji przedpola jazdy, na łuku drogi o ograniczonej widoczności, co w konsekwencji doprowadziło do zbyt późnego podjęcia przez niego manewru skrętu w prawo, w wyniku czego zjechał na lewą stronę drogi, gdzie zderzył się z prawidłowo jadącym rowerzystą W. M., na skutek uderzenia przez pojazd i upadku na drodze W. M. doznał licznych i ciężkich obrażeń ciała, które spowodowały jego zgon, następnie G. G. (2) zbiegł z miejsca wypadku nie udzielając pokrzywdzonemu pomocy.

W dniu zdarzenia, w wyniku którego śmierć poniósł W. M., pozwanego łączyła z G. G. (1) umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdów mechanicznych. Powód, reprezentowany przez (...) S.A. w L. pismem z dnia 14 lipca 2011r. zgłosił pozwanemu roszczenie o wypłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, polegających na zerwaniu więzi rodzinnej z tragicznie zmarłym ojcem. W piśmie z dnia 19.07.2011r., pozwany po przeprowadzonym postępowaniu likwidacyjnym odmówił przyznania powodowi zadośćuczynienia.

Powód był silnie związany z tragicznie zmarłym ojcem, gdyż matka powoda zmarła, gdy ten był młodym mężczyzną. Ojciec powoda był rolnikiem i powód od dzieciństwa pomagał mu w pracach przy gospodarstwie. Po ukończeniu szkoły zawodowej i odbyciu służby wojskowej powód ożenił się i opuścił dom rodzinny. Od 1994r. powód pozostawał jedynym żyjącym potomkiem W. M.. Z uwagi na to oboje wspierali się wzajemnie, żyli w dobrych stosunkach. Ojciec był szczególnie ważną postacią w życiu powoda. Powód ze względu na to, że jego ojciec zamieszkiwał w W. odwiedzał go średnio dwa razy w miesiącu. O śmierci ojca powód dowiedział się będąc w pracy, nie był w tym dniu w stanie prowadzić samochodu. Po śmierci ojca powód był poruszony emocjonalnie, przygnębiony i rozżalony, nie potrafił pojąć, że w taki sposób zginął jego ojciec, który był porządnym i uczciwym człowiekiem. Powód miał jednak świadomość, że musiał zająć się zorganizowaniem pogrzebu ojca. Jego przygnębienie dodatkowo się nawarstwiło, ponieważ w dniu 07 lipca 2000r. (niespełna dwa miesiące po śmierci ojca) zginęła w wypadku samochodowym również córka powoda. Z upływem czasu stany przygnębienia powoda mijały, gdyż wychodził on z założenia, że czas leczy rany i nie można się ciągle „katować” myślami. Powód nie leczył się w związku ze stanem emocjonalnym związanym ze

stratą bliskich mu członków rodziny, nie korzystał z żadnych konsultacji u specjalistów, ponieważ uważał, że najlepsze dla psychiki ludzkiej jest jak nawzajem wspiera się rodzina.

Śmierć ojca była dla powoda tożsama z zerwaniem szczególnej więzi emocjonalnej pomiędzy osobami najbliższymi. W wyniku śmierci ojca powód doznał naruszenia dobrostanu emocjonalnego oraz psychicznego, nie wykraczającego jednak poza ramy typowej reakcji żałoby. Naruszenie to nie miało dezorganizującego wpływu na dalsze funkcjonowanie powoda w życiu rodzinnym, osobistym i zawodowym. U powoda nie wystąpiły zaburzenia posttraumatyczne w rozumieniu ostrej reakcji na stres, jak również zespół stresu pourazowego. Po śmierci ojca nie istniały wobec powoda bezwzględne wskazania do psychoterapii, farmakoterapii lub leczenia psychiatrycznego. W związku ze śmiercią ojca powód nie doznał uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym. Powód nie cierpi na chorobę psychiczną w postaci psychozy bądź zaburzeń afektywnych (w tym depresji), upośledzeń bądź zaburzeń psychicznych. Obecnie stan psychiczny powoda jest prawidłowy, a funkcjonowanie emocjonalne wyrównane i względnie stabilne. Obraz funkcjonowania psychicznego powoda jest trudny do określenia ze względu na nałożenie się w jego życiu kolejnej tragedii – śmierci córki w przeciągu dwóch miesięcy od wypadku ojca. Z uwagi na zbyt krótki okres pomiędzy tymi zdarzeniami nie jest możliwe jednoznaczne rozdzielenie przyczyn ewentualnych trudności i zaburzeń w funkcjonowaniu psychologicznym, rodzinnym i zawodowym powoda. Pomimo tak trudnych przeżyć powód cały czas pozostawał aktywny zawodowo, nie korzystał w tym czasie ze zwolnień lekarskich, nie był hospitalizowany psychiatrycznie ani konsultowany ambulatoryjnie. Ogólne funkcjonowanie powoda nie było w znaczący sposób zdeorganizowane, a jego stan zdrowia pozwalał mu na podejmowanie codziennych czynności.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd Rejonowy, że jako podstawę swojego roszczenia powód wskazał art.448 k.c. art. 24 § 1 k.c., wiążąc roszczenie o zadośćuczynienie z naruszeniem dobra osobistego w postaci zerwania więzi rodzinnych wynikających ze śmierci ojca w wypadku komunikacyjnym. Strona pozwana przyznała, że sprawca wypadku w dacie zdarzenia posiadał zawartą z nią umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, niemniej jednak zakwestionowała podstawę prawną dochodzonego przez powoda roszczenia.

Między stronami istniał zatem spór, czy w związku ze śmiercią osoby najbliższej (ojca) w wypadku w dniu 14 maja 2000r., przysługuje powodowi roszczenie z tytułu zadośćuczynienia za ból i cierpienie związane z tym faktem.

Zdaniem Sądu Rejonowego, powód jest uprawniony do dochodzenia zadośćuczynienia z powyższego tytułu. Wprawdzie dopiero na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1996 r., nr 114, poz. 542) z dniem 03.08.2008 r. do obowiązującego porządku prawnego został wprowadzony przepis art. 446 § 4 k.c. statuujący roszczenie o zadośćuczynienie dla najbliższych członków rodziny zmarłego za doznaną krzywdę wskutek śmierci osoby najbliższej w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, niemniej jednak nie wyklucza to dochodzenia zadośćuczynienia na innej podstawie prawnej związanej z naruszeniem dobra osobistego jakim jest więź rodzinna. Powyższa okoliczność ma w niniejszej sprawie o tyle istotne znaczenie, iż śmierć ojca powoda w wypadku komunikacyjnym nastąpiła w dniu 14 maja 2000r., czyli przed wprowadzeniem do porządku prawnego art. 446 § 4 k.c., który nie może mieć zastosowania w przypadku roszczenia powoda. Jednakże ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza dochodzenie zadośćuczynienia przez osoby bliskie w związku ze śmiercią osoby najbliższej przed dniem 02.07.2008 r. na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych. Takie stanowisko Sądu Najwyższego zostało m.in. wyrażone w uchwale z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. akt III CZP 32/11, z którego wynika, że sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w związku z art. 24§1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15.03.2012 r., sygn. akt I CSK 314/11 wyjaśnił, że w stanie prawnym sprzed dnia 3 sierpnia 2008 r. spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi bowiem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c.

Zadośćuczynienie jest szczególną formą naprawienia niemajątkowej szkody na osobie (krzywdy) stanowiącej rodzaj rekompensaty pieniężnej za doznane przez osobę pokrzywdzoną czynem niedozwolonym cierpienia fizyczne lub psychiczne i powinno ułatwić przezwycięzenie przez nią ujemnych przeżyć psychicznych.

Zgodnie z ogólną regułą dowodową wynikającą z art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., powód był zobowiązany do udowodnienia okoliczności, które szczegółowo opisał w uzasadnieniu pozwu, a dotyczących jego krzywdy i cierpień spowodowanych utratą ojca. Okoliczności tych jednak powód nie udowodnił.

Z opinii psychologicznej biegłej sądowej Z. B., którą Sąd Rejonowy w pełni podzielił, wynika, iż w wyniku śmierci ojca powód co prawda doznał naruszenia dobrostanu emocjonalnego oraz psychicznego, nie wykraczającego jednak poza ramy typowej reakcji żałoby po stracie osoby bliskiej. Opinia ta w zestawieniu z zeznaniami powoda jednoznacznie wskazuje, iż pomimo trudnych przeżyć (śmierć ojca i córki) powód cały czas pozostawał w tym czasie aktywny zawodowo, nie korzystał wówczas ze zwolnień lekarskich, nie był hospitalizowany psychiatrycznie ani konsultowany ambulatoryjnie. Jego ogólne funkcjonowanie nie było w znaczący sposób zdeorganizowane, a jego stan zdrowia pozwalał mu na podejmowanie codziennych czynności. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje również podstaw do uznania, że zerwanie szczególnej więzi rodzinnej z ojcem powodowało u powoda ból, cierpienie i poczucie krzywdy, które wykraczałoby poza typowe ludzkie odczucia związane ze stratą najbliższej osoby. Co więcej, z materiału dowodowego nie wynika, aby w związku ze śmiercią ojca stan zdrowia psychicznego powoda pogorszył się w znaczący sposób. Powód nie podjął po śmierci ojca leczenia psychiatrycznego, ani terapii psychologicznej, a z jego zeznań wynika, że nie miał nawet potrzeby skorzystania chociażby z konsultacji specjalisty, wychodząc z założenia, że „czas leczy rany”. U powoda nie wystąpiły po śmierci ojca żadne zaburzenia psychiczne mogące świadczyć o naruszeniu jego równowagi psychicznej po nagłej utracie ojca. Powód bez większych problemów radził sobie z bieżącymi sprawami życia codziennego. Nie doszło do osłabienia aktywności życiowej powoda. Powód nie wykazał też, aby po śmierci ojca borykał się z depresją. Nie bez znaczenia dla sprawy pozostaje także okoliczność, iż dopiero po ponad 11 latach od zdarzenia powód zgłosił pozwanemu roszczenie o wypłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych polegających na zerwaniu więzi rodzinnej z tragicznie zmarłym ojcem. Obecnie stan psychiczny powoda – jak wskazała biegła - jest prawidłowy, a funkcjonowanie emocjonalne wyrównane i stabilne.

W tym stanie rzeczy powództwo podlegało oddaleniu na podstawie powołanych wyżej przepisów.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.

Z wyżej wskazanym orzeczeniem nie zgodził się powód wywodząc apelację i zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo co do kwoty 10.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz w części orzekającej o kosztach postępowania. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc polegające na błędnej wykładni treści tegoż przepisu w odniesieniu do pojęcia „szczególnej więzi emocjonalnej pomiędzy osobami najbliższymi” i na przyjęciu, że między powodem a ojcem W. M. nie istniała silna więź emocjonalna uzasadniająca przyznanie zadośćuczynienia oraz nie wykazanie konkretnych stanów psychicznych powoda związanych ze śmiercią ojca. W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 10.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się być skuteczna. Podkreślenia jednak wymaga, że Sąd Rejonowy prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe w sprawie, wskazał fakty, które uznał za udowodnione oraz dowody na których się oparł. Zatem ustalenia faktyczne poczynione w sprawie, Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za swoje. Z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wyprowadził jednak Sąd I instancji nietrafne wnioski. W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd Okręgowy w pełnym zakresie podziela stanowisko zawarte w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia dotyczące uprawnienia do dochodzenia zadośćuczynienia przez powoda w oparciu o regulacje art. 448

kc w zw. z art. 24 § 1 kc. Kwestia ta była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który jednoznacznie wskazał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (uchwała z dnia 22 października 2010 roku, sygn. akt III CZP 76/10).

W tej sytuacji rozważenia wymaga czy ziszczyły się przesłanki, o których mowa w treści art. 448 kc uzasadniające przyznanie powodowi zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. W ocenie Sądu II instancji okoliczności sprawy pozwalają na uznanie, że wskutek zdarzenia z dnia 14 maja 2000 roku powód doznał krzywdy uzasadniającej przyznanie stosownego zadośćuczynienia. Jak to trafnie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, rodzina i wzajemne więzi rodzinne są źródłem szczęścia i wpływają na poczucie bezpieczeństwa osób bliskich poprzez wzajemne wspieranie się w różnych sytuacjach życiowych. Indywidualne relacje poszczególnych członków rodziny związane są z określoną osobą i stanowią więź rodzinną, będącą dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 kc i art. 24 kc. Przenosząc powyższe na okoliczności rozpoznawanej sprawy nie sposób nie zauważyć, że zmarły ojciec był dla powoda osobą szczególnie ważną. Jak wynika z treści materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, z uwagi na schorzenie matki powoda, praktycznie ojciec zajmował się wychowaniem powoda. Ponadto od 1994 roku ojciec był jedynym żyjącym członkiem rodziny z której powód się wywodził, a to wobec wcześniejszej śmierci matki i rodzeństwa powoda. W tej sytuacji oczywistym jest, że łącząca powoda z ojcem relacja była szczególnie silna i bliska. Jak wynika z treści opinii sądowo – psychologicznej sporządzonej na potrzeby niniejszego postępowania śmierć ojca była dla powoda tożsama z zerwaniem szczególnej emocjonalnej więzi pomiędzy osobami najbliższymi. Wskutek tej śmierci powód doznał naruszenia dobrostanu emocjonalnego oraz psychicznego. Okoliczność, że naruszenie dobrostanu emocjonalnego nie wykraczało poza ramy typowej reakcji żałoby i nie miało dezorganizującego wpływu na dalsze funkcjonowanie powoda w życiu rodzinnym, osobistym i zawodowym, a także nie spowodowało ostrej reakcji na stres, sama w sobie nie może stanowić o uznaniu roszczenia powoda za bezzasadne. Okoliczności powyższe wpływają natomiast na wysokość sumy należnej powodowi z tytułu zadośćuczynienia. Zadośćuczynienie należne osobie poszkodowanej deliktem ma na celu przede wszystkim złagodzenie doznanego cierpienia fizycznego i moralnego. Wysokość zadośćuczynienia musi zatem pozostawać w zależności od intensywności tych cierpień, czasu ich trwania oraz ujemnych skutków, jakie osoba poszkodowana musiała już bądź będzie zmuszona znieść w przyszłości. Biorąc powyższe pod uwagę, przy uwzględnieniu faktu, że zdarzenie z dnia 14 maja 2000 roku doprowadziło do zerwania szczególnej więzi łączącej powoda z ojcem i spowodowało naruszenie dobrostanu emocjonalnego i psychicznego, doszedł Sąd Okręgowy do przekonania, że stosowną kwotą zadośćuczynienia z tego tytułu będzie suma 10.000,00 złotych. Dlatego zaskarżone orzeczenie zostało zmienione i zasądzono od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 10.000,00 złotych, stosownie do treści art. 448 kc w zw. z art. 24 kc. Ustawowe odsetki zasądzono od dnia 22 lutego 2012 roku, na zasadzie art. 445 kc i art. 481 § 1 kc. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu. O kosztach postępowania przed Sądem I instancji orzeczono stosownie do treści art. 100 kpc, stosunkowo je rozdzielając i obciążając nimi powoda w 2/3 części, a stronę pozwaną w 1/3 części.

Orzeczenie w przedmiocie kosztów postępowania odwoławczego uzasadniają przepisy art. 98 kpc i § 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO Anna Hajda SSO Tomasz Tatarczyk SSO Gabriela Sobczyk